

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 541/2011-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. apríla 2012 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta o sťažnosti Mgr. P. P., L., zastúpeného advokátom JUDr. P. E., B., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a jeho rozsudkom sp. zn. 1 Obdo 57/2010 z 3. mája 2011 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. P. P. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a jeho rozsudkom sp. zn. 1 Obdo 57/2010 z 3. mája 2011 p o r u š e n é b o l o .

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Obdo 57/2010 z 3. mája 2011 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia Mgr. P. P. v sume 475,94 € (slovom štyristosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) na účet jeho advokáta JUDr. P. E., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júna 2011 doručená sťažnosť Mgr. P. P., L. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 1 Obdo 57/2010 z 3. mája 2011.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že návrhom na začatie konania z 23. februára 2005 sa sťažovateľ (ako navrhovateľ) domáhal proti odporcovi Ing. P. N. – P. zaplataenia sumy 42 421,82 € s prísl. z titulu vrátenia vkladu tichého spoločníka, a to na základe „Zmluvy o predaji časti podniku, o tichom spoločenstve a o budúcej kúpnej zmluve o založení spol. s r. o. podľa ust. § 476 a nasl., § 673 a nasl., § 289 a nasl. Obchodného zákonníka z 19. mája 2001“ (ďalej len „zmluva z 19. mája 2001“) uzatvorenej medzi sťažovateľom a odporcom. Základom sporu pred všeobecnými súdmi bolo posúdenie

prejavu vôle účastníkov v uvedenej zmluve, ktorá obsahovala viacero rôznych záväzkov účastníkov.

3. *Sťažovateľ v sťažnosti uviedol: «Sťažovateľ podal ako navrhovateľ dňa 23. 02. 2005 na Okresnom súde Bratislava III. žalobu, ktorej predmetom bol návrh na uloženie splnenia povinnosti, vrátenia vkladu tichého spoločníka od Ing. P. N. (ďalej len „odporca“), vo výške 1 278 000,- Sk (42 421,82 €) s príslušenstvom. Konanie prebiehalo na Okresnom súde Bratislava III. pôvodne pod spis. zn. 23 Cb 36/05, pričom neskôr bolo evidované pod spis. zn. 23 Cb 9/09. Okresný súd Bratislava III. (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom zo dňa 20. 07. 2009 návrh sťažovateľa v celom rozsahu zamietol, pričom sťažovateľa zaviazal na náhradu trov konania vo výške 7.573,92,- €. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ dňa 03. 08. 2009 odvolanie o ktorom dňa 03. 06. 2010 rozhodol Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací tak, že návrhu v celom rozsahu vyhovel a zaviazal odporcu na náhradu trov konania vo výške 12 459,66 € (rozsudkom sp. zn. 1 Cob/275/2009 z 3. júna 2010; pozn.). Proti tomuto rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) podal odporca dovolanie, o ktorom rozhodoval Najvyšší súd SR ako dovolací súd (ďalej aj „porušovateľ“), ktorý dňa 03. 05. 2011 vyhlásil bez nariadenia pojednávania rozsudok (sp. zn. 1 Obdo 57/2010; pozn.), ktorým zmenil v celom rozsahu rozsudok odvolacieho súdu tak, že žalobu sťažovateľa zamietol a zaviazal ho k náhrade trov konania vo výške 14 207,42 €. Rozsudok dovolacieho súdu spis. zn. 1 Obdo 57/2010 bol sťažovateľovi doručený prostredníctvom jeho právneho zástupcu dňa 24. 05. 2011.*

Po oboznámení s predmetným rozsudkom dovolacieho súdu a konaním, ktoré mu predchádzalo sťažovateľ má za to, že porušovateľ v konaní o dovolaní odporcu porušil právo sťažovateľa na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivý proces zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, vrátane práva na náležité odôvodnenie rozhodnutia, ktoré je zakotvené v týchto ustanoveniach. Zároveň bol vyhlásením predmetného rozsudku porušený aj princíp právnej istoty zakotvený v čl. 1 ods. 1 Ústavy SR. Odhliadnuc od toho, že rozhodnutie dovolacieho súdu je pre sťažovateľa v merite veci nepriaznivé, je vo viacerých častiach rozporuplné a javí všetky znaky arbitrárnosti, tak ako ich vo svojej judikatúre definoval za posledné roky Ústavný súd SR.

Napriek jednoznačnému právnemu základu nároku sťažovateľa, je možné v odôvodnení napadnutého rozsudku porušovateľa nájsť svojvôľu dovolacieho súdu pri rozhodovaní predmetnej veci a to nielen z hľadiska právneho posúdenia obsahu Zmluvy z 19. 05. 2001, uzavretej medzi sťažovateľom a odporcom (ďalej len „Zmluva“) obsahujúcej viacero právnych úkonov, ale najmä pri formulácii samotného zdôvodnenia rozhodnutia. Právne posúdenie veci dovolacím súdom podľa sťažovateľa nemá oporu v skutkových zisteniach vyplývajúcich z vykonaného dokazovania na súdoch nižšieho stupňa, resp. z výkladu prejavu vôle zmluvných strán ku ktorému sa uchýlil dovolací súd.

Okrem toho predmetné rozhodnutie podľa názoru sťažovateľa spadá do kategórie „prekvapivých“ rozhodnutí keďže ním bolo zmenené právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu bez toho, aby sa sťažovateľ mohol akýmkoľvek spôsobom vyjadriť k inému právnemu posúdeniu veci zo strany porušovateľa. Tým bol narušený nielen princíp právnej istoty spočívajúcej v zásadnej nemennosti právoplatných rozhodnutí, ale najmä dôvera sťažovateľa v spôsob výkonu súdnej moci zo strany, porušovateľa ako najvyššieho justičného orgánu v sústave všeobecných súdov SR.“ Sťažovateľ v tejto súvislosti argumentuje tým, že dovolací súd pri posudzovaní veci aplikoval ustanovenie § 491 Obč. zák. a poukazuje na ustanovenie § 241 ods. 3 OSP v spojení s § 213 ods. 2 OSP podľa sťažovateľa „porušovateľ porušil právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces a súdnu i ochranu, keď ho vopred neinformoval o možnosti aplikácie tohto ustanovenia na zistený skutkový stav“.»

4. Sťažovateľ ďalej uviedol: „Ako už bolo uvedené vyššie zo žiadneho dôkazu vykonaného počas prvostupňového a odvolacieho konania nevyplývalo, že by účastníci zmluvy uzavreli dohodu, ktorej predmetom bol vklad živnosti odporcu do spoločného podnikania sťažovateľa a odporcu. Rovnako žiaden dôkaz vykonaný súdmi nižších stupňov nepotvrdil záver súdu prvého stupňa, (s ktorým sa prekvapujúco stotožnil aj dovolací súd), že odporca vložil svoj vklad do spoločnosti M. s. r. o., ktorá mimochodom účastníkmi konania nebola nikdy založená. Dovolací súd preto vychádzal z premisy, ktorá nebola ničím preukázaná. Rozhodoval svojvoľne, čím porušil právo sťažovateľa na spravodlivý proces.

... vzhľadom na aplikáciu ust. § 491 OZ o zmiešanej zmluve, je pre sťažovateľa úplne nepochopiteľné, prečo dovolací súd použil na zistený skutkový stav ust. § 266 OBZ, keď

predmetný právny vzťah založený Zmluvou posúdil vzhľadom na povahu účastníkov ako občianskoprávny (hoci jedna zo zmluvných strán - odporca uzatvorila tento právny úkon nepochybne ako podnikateľ). Ak teda porušovateľ podriadil v rámci svojho právneho posúdenia vzťah založený touto podľa neho zmiešanou zmluvou pod právny režim OZ, nebol dôvod popri tom aplikovať na zistený skutkový stav aj ust. § 266 OBZ, ktoré sa uplatňuje len pri právnych vzťahoch, ktoré podliehajú režimu ust. § 261 OBZ.“

5. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo Mgr. P. P. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu SR v konaní spis. zn. 1 Obdo 57/2010 zo dňa 03. 05. 2011 porušené.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu SR spis. zn. 1 Obdo 57/2010 zo dňa 03. 05. 2011 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd SR je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 314,18 € na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

6. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 541/2011-12 zo 7. decembra 2011 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

7. Predseda najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení z 24. januára 2012 k prijatej sťažnosti uviedol: «Dovolací súd posúdil zmluvu, ktorá je predmetom konania (uzavretú medzi účastníkmi konania 19. mája 2001) ako zmluvu zmiešanú podľa § 491 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Súd prvého stupňa predmetnú zmluvu vyhodnotil ako zmluvu nepomenovanú podľa § 51 OZ, kým podľa názoru odvolacieho súdu, zmluva z 19. mája 2001 obsahuje 3 samostatné zmluvy s tým, že do úvahy vzal tú časť zmluvy, ktorá podľa názoru súdu upravuje vzťah podnikateľa a tichého spoločníka, aplikujúc ustanovenia § 673 a nasl. Obchodného zákonníka. Vyplývajúc z uvedeného, je potrebné prisvedčiť sťažovateľovi, že súdy nižšieho stupňa sa možnosťou posúdenia zmluvy ako zmiešanej,

vôbec nezaoberali. Čo sa však týka posúdenia zmluvy ako celku, dovolací súd zhodne so súdom prvého stupňa uzavrel, že túto je potrebné chápať ako jeden inominantný záväzok.

Pokiaľ sa sťažovateľ vo svojej sťažnosti odvoláva na ustanovenie § 213 ods. 2 O. s. p., treba uviesť, že ide o ustanovenie upravujúce procesný postup odvolacieho súdu, kým pre konanie na dovolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (a teda aj ustanovenie § 100 ods. 1 O. s. p.), pokiaľ nie je ustanovené niečo iné (§ 243c O. s. p. veta pred bodkočiarkou).

Odvolací súd na rozdiel od súdu dovolacieho, skôr ako pristúpi k úvahám o tom, ako vec posúdiť po právnej stránke, musí preskúmať správnosť skutkových záverov súdu prvého stupňa. Uvedené však nie je prípustné pri dovolaní, pri ktorom sa revízie skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa, úspešne domáhať nemožno. Preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvého a druhého stupňa nemá možnosť podľa zásady ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní tieto dôkazy sám vykonávať (ako je zrejmé z obmedzeného rozsahu dokazovania v dovolacom konaní podľa ustanovenia § 243a ods. 2 O. s. p. „... Dokazovanie však nevykonáva.“).

Čo sa týka viazanosti súdu právnou kvalifikáciou žaloby, touto súd nie je viazaný, rovnako nie je viazaný právnym posúdením veci súdmi nižších stupňov. Zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku pre súd prvého stupňa nevyplýva povinnosť pred rozhodnutím vo veci samej upovedomiť účastníkov, že mieni vec právne kvalifikovať odlišne od právnej kvalifikácie urobenej účastníkom konania. Ustanovenie poslednej vety § 100 ods. 1 O. s. p., dáva súdu možnosť (nie povinnosť) počas konania uviesť účastníkom, ako sa javí právne posúdenie veci.

V sumáre má najvyšší súd za to, že dovolací súd sa s dôvodmi, ktoré ho viedli k „zmeňujúcemu“ rozhodnutiu, náležite vysporiadal a že do odôvodnenia svojho rozhodnutia pojal kľúčové argumenty, na základe ktorých napadnuté rozhodnutie krajského súdu zmenil. Z uvedeného dôvodu odôvodnenie napadnutého rozhodnutia považujeme za ústavne akceptovateľné.

V nadväznosti na vyššie uvedené skutočnosti najvyšší súd zastáva názor, že medzi napadnutým rozsudkom a namietaným porušením základných práv zaručených ústavou,

resp. práv zaručených dohovorom, neexistuje taká spojitosť, ktorá by umožňovala vysloviť záver o ich porušení. Preto navrhujeme, aby ústavný súd uznesením vyslovil, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, rozsudkom najvyššieho súdu z 3. mája 2011, sp. zn. 1 Obdo 57/2010, porušené nebolo.“»

8. K vyjadreniu predsedu najvyššieho súdu zaujal stanovisko sťažovateľ podaním zo 17. februára 2011, v ktorom okrem iného uviedol: «K aplikácii ust. § 213 ods.2 zákona č. 99/1963 Občianskeho súdneho poriadku v platnom znení (ďalej len „OSP“) aj v dovolacom konaní, porušovateľ na str. 3 uvádza, že v zmysle ust. § 243c OSP sa na dovolacie konanie vzťahujú primerane ustanovenia o konaní na súdom prvého stupňa (vrátane ust. § 100 ods. 1 OSP), pokiaľ nie je ustanovené niečo iné (ust. § 243c OSP veta pred bodkočiarkou). V tejto súvislosti však porušovateľ nebral vôbec do úvahy ust. § 241 ods.3 OSP, na ktoré som poukazoval už v mojej sťažnosti v súvislosti s aplikáciou ust. § 213 ods. 2 OSP aj na dovolacie konanie. Práve v tomto prípade zákon ustanovuje niečo iné tak ako to vyplýva z dikcie ust. § 243c OSP, čo znamená, že v zásade sa na dovolacie konanie aplikujú ustanovenia o prvostupňovom konaní okrem zákonných výnimiek. Jednou z týchto výnimiek je práve ust. § 241 ods.3 OSP, ktoré bolo do zákona zapracované novelou OSP č. 384/2008 Z. z.. Práve týmto zákonom sa do dovolacieho konania zaviedli aj prvky revízneho princípu, ktorý dovtedy v dovolacom konaní neplatil, pričom akurát o tieto nové procesné normy (ust. § 243b ods.2 OSP in fine oprel porušovateľ svoje zmeňujúce rozhodnutie v predmetnej veci. Zámer zákonodarcu, ktorý v rámci novelizácie vykonanej zákonom č. 384/2008 Z. z. zaviedol aj pre dovolací súd pri aplikácii iného ustanovenia než uskutočnili súdy nižšieho stupňa povinnosť vopred upozorniť účastníkov na možnosť inej aplikácie práva a zároveň im poskytnúť právo sa k takejto aplikácii vyjadriť potvrdzuje aj dôvodová správa k tejto novele OSP...»

Z uvedeného dôvodu je nepochybné, že dovolací súd v posudzovanom prípade postupoval v rozpore s ratio legis zákona a vydal pre mňa ako účastníka konania prekvapivé rozhodnutie, čomu sa právu zákonodarca snažil novelou č. 384/2008 Z. z. zabrániť. Nutnosť aplikácie tohto ustanovenia potvrdzuje aj sám porušovateľ, keď vo

svojom vyjadrení z 16. 01. 2012 uvádza, že „je potrebné prisvedčiť sťažovateľovi, že súdy nižšieho stupňa sa možnosťou posúdenia zmluvy ako zmiešanej nezaoberali“. Tým porušovateľ de facto priznal, že keďže aplikoval na danú vec úplne nové zákonné ustanovenie, ma! účastníkov na možnosť použitia tejto právnej normy výslovne upozorniť, čo však neurobil.»

9. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení z 24. januára 2012 súhlasil s rozhodnutím bez nariadenia pojednávania, podobne ako sa vyjadril aj sťažovateľ v podaní zo 17. februára 2012, keď uviedol, že súhlasí s upustením od pojednávania.

10. Ústavný súd dospel k záveru, že od pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, preto so súhlasom účastníkov konania v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania vo veci samej.

II.

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

14. Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania môže ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustiť, ak od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

15. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

16. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, v náleze vysloví, ktoré základné právo alebo sloboda a ktoré ustanovenie ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy sa porušili, a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa základné právo alebo sloboda porušili.

17. Podľa § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

18. Podľa § 241 ods. 3 OSP (upravujúceho procesný postup v dovolacom konaní) ustanovenia § 209 a § 213 ods. 2 platia primerane.

19. Podľa § 491 ods. 1 Občianskeho zákonníka záväzky vznikajú najmä zo zmlúv týmto zákonom výslovne upravených; môžu však vznikať aj z iných zmlúv v zákone neupravených (§ 51) a zo zmiešaných zmlúv obsahujúcich prvky rôznych zmlúv. Podľa odseku 3 tohto ustanovenia na záväzky zo zmiešanej zmluvy treba primerane použiť ustanovenia zákona upravujúce záväzky, ktoré sa zmluvou zakladajú, pokiaľ samotná zmluva neurčuje inak.

20. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

21. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

22. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

23. Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy.

24. Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

25. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

26. Podstata námietok sťažovateľa spočíva v tvrdení, že napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu, ktorým zamietol žalobu o zaplatenie peňažnej sumy z titulu vrátenia vkladu tichého spoločníka je arbitrárne a svojvoľné, a to predovšetkým pokiaľ ide o právne posúdenie zmluvy z 19. mája 2001 uzatvorenej medzi sťažovateľom a odporcom. Právne posúdenie veci dovolacím súdom podľa sťažovateľa nemá oporu v skutkových zisteniach vyplývajúcich z vykonaného dokazovania na súdoch nižšieho stupňa, resp. z výkladu prejavu vôle zmluvných strán. Sťažovateľ považuje rozhodnutie dovolacieho súdu za prekvapivé, keďže ním bolo zmenené právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu bez toho, aby sa sťažovateľ mohol akýmkoľvek spôsobom vyjadriť k inému právnomu posúdeniu veci zo strany dovolacieho súdu.

27. Dovolací súd v napadnutom rozsudku sp. zn. 1 Obdo 57/2010 z 3. mája 2011 uviedol: «Dovolací súd však považuje za opodstatnenú dovolateľovu námietku, že odvolací súd nesprávne vec právne posúdil. Konkrétne neposúdil správne zmluvu účastníkov zo dňa 19. 05. 2001, ktorú rovnako odvolací, ako súd 1. stupňa uznali za podstatnú pre rozhodnutie veci.

Súd 1. stupňa považoval túto zmluvu za nepomenovanú zmluvu podľa § 51 Obč. zák., pretože v čase jej uzatvárania neboli obaja účastníci podnikateľmi, preto nie je možné na túto zmluvu použiť ust. § 269 ods. 1 Obchodného zákonníka.

Naproti tomu podľa názoru odvolacieho súdu zmluva zo dňa 19. 05. 2001 obsahuje 3 samostatné zmluvy a keďže predmetom žaloby je nárok žalobcu na vrátenie vkladu tichého spoločníka, vzal do úvahy časť zmluvy, ktorá podľa názoru súdu upravuje vzťah podnikateľa a tichého spoločníka. Konštatoval, že náležitosťou zmluvy o tichom spoločenstve podľa § 673 a nasl. Obch. zák. je označenie zmluvných strán (tichý spoločník – podnikateľ), popis druhu a výšky predmetu vkladu, doba, dokedy má byť odovzdaný podnikateľovi (hotovosť vo výške 1 278 000,- Sk do 06. 07. 2001), dohoda o výške podielu tichého spoločníka na výsledku podnikania (50 %). Všetky tieto náležitosti zmluva o tichom spoločenstve obsahovala, žalobca si splnil svoju povinnosť a poskytol žalovanému určitý vklad, ktorým sa podieľal na jeho podnikaní.

Odvolací súd uzavrel, že žalobca sa nepochybné stal tichým spoločníkom, ktorý sa podieľal na podnikaní žalovaného ako živnostníka pod názvom Ing. P. N. – P. s podielom 50 %. Po ukončení podnikania na základe živnostenských oprávnení zanikla aj žalobcova účasť ako tichého spoločníka na podnikaní (§ 679 ods. 1 písm. d) Obch. zák.) a bolo povinnosťou žalovaného podľa ust. § 680 Obch. zák. do 30 dní po zániku zmluvy vrátiť tichému spoločníkovi vklad zvýšený alebo znížený o jeho podiel na výsledku podnikania. Účastníci sa v zmluve o tichom spoločenstve dohodli o účasti žalobcu na zisku v podnikaní, nedohodli si podiel tichého spoločníka na strate, avšak podiel žalobcu na strate nevyklúčili, teda podľa názoru odvolacieho súdu platí fikcia, že podiel na strate je rovnaký, ako podiel na zisku. Žalovaný ku dňu skončenia podnikania nebol v strate, žaloba si nárok na podiel na zisku neuplatnil. Žiadal len vrátenie jeho vkladu tichého spoločníka ku dňu ukončenia podnikania žalovaného.

Záver odvolacieho súdu, že zmluva medzi účastníkmi zo dňa 19. 05. 2001 obsahuje 3 samostatné zmluvy, nie je správny, nie je opodstatnený.

Podľa názoru dovolacieho súdu zmluva zo dňa 19. 05. 2001 je jednou zmluvou, teda nepredstavuje 3 samostatné zmluvy. O skutočnosti, že ide o jednu zmluvu, svedčí označenie „Zmluva“ v jednotnom čísle, aj „osobitné dojednania“ v závere zmluvy, ktoré začínajú slovami „za dobu od uzatvorenia zmluvy po zatvorenie spoločenskej zmluvy o spol. s. r. o. sa postavenie zmluvných strán spravuje § 673 a nasl. Obch. zák. (tichý spoločník – podnikateľ)“. Za túto dobu sa dojednáva odmena podnikateľa 10 000,- Sk/mesiac zo spoločného zisku. Podnikateľ sa zaväzuje bezodkladne po uzatvorení tejto zmluvy ohlásiť príslušnému správnomu orgánu rozšírenie doterajšieho predmetu činnosti o nepravidelnú neverejnú prepravu osôb a služby s tým súvisiace.

Ide o tzv. zmiešanú zmluvu podľa § 491 Ods. 1 a 3 Obč. zák., teda zmluvu obsahujúcu prvky rôznych zmlúv....

Podľa názoru dovolacieho súdu, odvolací súd na rozdiel od súdu I. stupňa nerešpektoval pri právnom posúdení zmluvy ani ust. § 266 ods. 3 Obch. zák., ktoré mu ukladá pri výklade vôle podľa odsekov 1 a 2 vziať náležitý zreteľ na všetky okolnosti súvisiace s prejavom vôle, včítane rokovania o uzavretí zmluvy a praxe, ktorú strany medzi sebou zaviedli, ako aj následného správania strán, pokiaľ to pripúšťa povaha veci.

Z odôvodnenia rozhodnutia súdu I. stupňa vyplýva, že súd I. stupňa, aj keď necituje ustanovenie § 491 Obč. zák., z jeho ustanovení aj vychádzal a pri tom náležite rešpektoval aj ust. § 266 ods. 3 Obch. zák. Obširne a presvedčivo vysvetľuje svoj záver, že dohodu účastníkov treba chápať ako jeden inominantný záväzok, upravujúci budúce spoločné podnikanie účastníkov konania. Súd I. stupňa dôvodne usúdil a dovolací súd sa s týmto jeho úsudkom stotožnil, že úmyslom zmluvných strán bolo založenie spoločného podniku, pričom úhrada sumy 2578000,-Sk žalobcom žalovanému bola odplatom pre žalovaného za vloženie celého jeho podniku (živnosti) v uvedenej hodnote do spoločného podnikania. Za zaplatenie tejto sumy mal žalobca nadobudnúť do vlastníctva polovicu podniku žalovaného a mal sa podieľať na výsledku spoločného podnikania 50 %. Tieto plnenia mal žalobca dostávať z prevádzkovania spoločnej spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá sa mala podľa zmluvy založiť do 15.01.2002.»

28. Ústavný súd už vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

29. Podľa konštantnej judikatúry úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne ľudskoprávnou medzinárodnou zmluvou. Posúdenie skutkovej otázky všeobecným súdom by sa mohlo stať predmetom prípadnej kritiky zo strany ústavného súdu len v prípade, ak by závery, ktoré všeobecný súd zo zisteného skutkového stavu vyvodil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (I. ÚS 17/01). Ústavný súd považuje za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

30. Ústavný súd ďalej poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Každý má právo, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná, platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

31. Vzhľadom na obsah spornej zmluvy bolo z hľadiska rozhodovania všeobecných súdov v merite veci (žaloba o zaplatenie 42 421,83 € z titulu vrátenia vkladu tichého spoločníka) rozhodujúce určenie ustanovenia právneho predpisu, resp. právnych predpisov, ktorými sa má predmetná zmluva riadiť.

Súd prvého stupňa vyhodnotil zmluvu ako nepomenovanú podľa § 51 Občianskeho zákonníka, na ktorú (vzhľadom na nesplnenie podstatných náležitostí zmluvy o tichom spoločenstve) nie je možné aplikovať ustanovenia § 673 a nasl. Obchodného zákonníka o tichom spoločenstve, a návrh navrhovateľa (sťažovateľa) rozsudkom sp. zn. 23 Cb 9/09 z 20. júla 2009 zamietol.

Krajský súd ako odvolací súd bol toho názoru, že tu ide o tri samostatné zmluvy, na ktoré sa aplikujú aj ustanovenia Obchodného zákonníka o tichom spoločenstve § 673 a nasl. Obchodného zákonníka (krajský súd zastával názor, že sú naplnené všetky náležitosti zmluvy o tichom spoločenstve), a rozsudkom sp. zn. 1 Cob 275/2009 z 3. júna 2010 zmenil rozsudok prvostupňového súdu a žalovanému uložil zaplatiť v prospech sťažovateľa 42 421,83 € s prísl.

Najvyšší súd považoval predmetnú zmluvu za jednu zmiešanú zmluvu podľa § 491 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka s tým, že podľa jeho názoru malo byť aplikované aj ustanovenie § 266 ods. 3 Obchodného zákonníka upravujúce výklad vôle strán pri uzatváraní zmlúv podľa Obchodného zákonníka, a napadnutým rozsudkom sp. zn. 1 Obdo 57/2012 z 3. mája 2011 žalobu zamietol. Podstatou tohto rozhodnutia bola uvedená zmena právneho posúdenia veci a aplikácia na zistený skutkový stav takého ustanovenia právneho predpisu (§ 491 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka), ktoré v dovtedajšom rozhodovaní nebolo použité a bolo pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce.

32. Až z rozhodnutia dovolacieho súdu sa sťažovateľ dozvedel, že dovolací súd vyvodil svoj právny záver na základe aplikácie takého ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré nebolo predmetom aplikácie na zistený skutkový stav tak prvostupňovým súdom, ako ani odvolacím súdom. Záver dovolacieho súdu, ktorým považoval sporný dokument za tri samostatné zmluvy, považoval najvyšší súd za neopodstatnený, a naopak, posúdil sporný dokument ako tzv. zmiešanú zmluvu podľa § 491 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka, pričom v dovtedajšom konaní sa sudy nižších stupňov touto právnou argumentáciou nezaoberali a účastníci sa k nej nemali možnosť vyjadriť.

33. V dovolacom konaní podľa ustanovenia § 241 ods. 3 OSP platia primerané ustanovenia § 209 a § 213 ods. 2. Primeranou aplikáciou ustanovenia § 213 ods. 2 OSP

na podmienky dovolacieho konania je výslovne uložené dovolaciemu súdu pre prípad, ak je toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je zároveň pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzvať účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. V štádiu dovolacieho konania v dôsledku uvedeného postupu najvyššieho súdu už sťažovateľ nemal možnosť zaujímať k skutočnostiam odôvodňujúcim iný právny záver dovolacieho súdu žiadne stanovisko, resp. nemal možnosť vyjadriť sa aj k ich právnej relevantnosti vo vzťahu k predmetu konania.

34. Ústavný súd konštatuje, že realizácia procesných práv účastníka konania, ktorú priznáva Občiansky súdny poriadok na zabezpečenie ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov v dovolacom konaní, je znemožnená, ak dovolací súd zmení rozhodnutie odvolacieho súdu na základe právneho dôvodu, ktorým sa tak prvostupňový, ako ani odvolací súd v konaní ani vo svojich rozhodnutiach nezaoberali a ku ktorým sa účastníci nevyjadrovali, pretože k tomu nemali dôvod.

35. Preto, pokiaľ dovolací súd nevyzval sťažovateľa v zmysle § 241 ods. 3 OSP v spojení s § 213 ods. 2 OSP, aby sa vyjadril k novej aplikácii ustanovenia § 491 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a bolo podľa názoru dovolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, porušil tým základné právo sťažovateľa na spravodlivý proces a na súdnu ochranu garantovanú sťažovateľovi ako účastníkovi konania podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Výklad, ktorý uskutočnil najvyšší súd k primeranej aplikácii § 213 ods. 2 OSP v dovolacom konaní v predmetnej veci, nie je ústavne konformný a prieči sa princípom spravodlivého procesu.

36. Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľa, ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo 57/2010 z 3. mája 2011, je dôvodná a že najvyšší súd porušil tieto jeho ústavou a dohovorom zaručené práva.

37. Ústavný súd konštatuje, že v predmetnej veci nezistil súvislosť medzi namietaným porušením ustanovení čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy a napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Vyslovenie porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením napĺňa účel, ktorý sťažovateľ sledoval podaním sťažnosti ústavnému súdu.

III.

38. Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené základné práva, tak zruší takéto rozhodnutie (čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vec môže vrátiť na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V danom prípade na ochranu základného práva sťažovateľa bolo potrebné nielen označené rozhodnutie najvyššieho súdu zrušiť, ale aj vrátiť vec na ďalšie konanie, v ktorom najvyšší súd bude pokračovať v konaní v štádiu, v ktorom mu bolo dovolanie doručené. V ďalšom postupe bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze (§ 56 ods. 6 a 7 zákona o ústavnom súde), t. j. v ďalšom konaní bude potrebné aplikovať ustanovenie § 241 ods. 3 OSP v spojení s § 213 ods. 2 OSP a umožniť účastníkom konania vyjadriť sa k možnému použitiu ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je podľa názoru dovolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

39. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním pred ústavným súdom. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní úhrady trov konania priznal úspešnému sťažovateľovi úhradu trov konania (právny zástupca sťažovateľa spresnil výšku uplatnenej náhrady trov v podaní zo 17. februára 2012) vo výške 475,94 € za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a podanie zo 17. februára 2012) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších

predpisov (ďalej len „vyhláška“). Odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2011 predstavuje sumu 123,50 € a režijný paušál 7,41 € a odmena za jeden právny úkon v roku 2012 predstavuje sumu 127,16 € a režijný paušál 7,63 €, ktorú bolo potrebné podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšiť o daň z pridanej hodnoty (20 %), preto ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania v celkovej sume 475,94 €.

40. Trovy konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. apríla 2012